
روش‌های تحقیق در علوم رفتاری

تألیف

دکتر عباس بازرگان

استاد دانشگاه تهران

دکتر زهره سرمد

استاد دانشگاه تهران

دکتر الهه حجازی

دانشیار دانشگاه تهران



فهرست

۱۳۶	۷-۱-۱	۵۵
۱۳۹	۷-۲	۶۵
۱۴۱	۷-۳	۶۹
۱۴۱	۷-۴	۵۹
۱۴۲	۷-۵	۷۹
۱۴۹	۷-۶	۸۹
۱۵۱	۷-۷	۸۹

پیشگفتار

بخش یکم: صورت‌بندی گزاره‌های تحقیق

۱۱		
۱۲		
۱۷	فصل یکم: روش علمی و مراحل آن	۵۷
۱۹	۱-۱- مقدمه	۷۷
۲۰	۲-۱- ماهیت روش علمی	۶۷
۲۲	۳-۱- مراحل روش علمی	۱۸
۲۳	۴-۱- مراحل تفصیلی اجرای طرح تحقیق	۱۸
۲۴	۵-۱- خلاصه فصل	۲۸
۲۴	۶-۱- مفاهیم کلیدی فصل	۲۸
۲۵	۷-۱- خودآزمایی	۶۸
۲۷	فصل دوم: بیان مسئله و گزاره‌های تحقیق	۵۶
۲۹	۱-۲- انتخاب موضوع تحقیق	۲۱
۳۱	۲-۲- شناسایی و بیان مسئله تحقیق	۲۱
۳۲	۳-۲- گزاره‌های مسئله (هدف‌ها، فرضیه‌ها و سؤال‌های تحقیق) و نحوه بیان آن‌ها	۱۱۱
۳۶	۱-۳-۲- فرضیه تحقیق و فرض آماری	۱۱۱
۳۸	۲-۳-۲- ملاک‌های ارزیابی مسئله و گزاره‌های تحقیق	۱۱۱
۳۹	۴-۲- سازه، مفهوم و متغیر	۸۱۱
۴۰	۵-۲- تعریف‌های مفهومی و عملیاتی	۲۲۱
۴۳	۶-۲- تشخیص و نامگذاری متغیرها	۲۲۱
۴۶	۷-۲- مقیاس‌های اندازه‌گیری متغیرها	۲۲۱
۴۹	۸-۲- خلاصه فصل	۲۲۱
۴۹	۹-۲- مفاهیم کلیدی فصل	۲۲۱
۴۹	۱۰-۲- خودآزمایی	۲۲۱
۵۳	فصل سوم: بررسی پیشینه تحقیق	۲۲۱

۱-۳- مقاصد بررسی پیشینه تحقیق
 ۲-۳- منابع اطلاعاتی برای بررسی پیشینه تحقیق
 ۳-۳- فرایند بررسی پیشینه تحقیق
 ۴-۳- تنظیم گزارش پیشینه تحقیق
 ۵-۳- خلاصه فصل
 ۶-۳- مفاهیم کلیدی فصل
 ۷-۳- خودآزمایی

بخش دوم: گردآوری داده‌ها

فصل چهارم: روش‌های تحقیق
 ۱-۴- تقسیم‌بندی روش‌های تحقیق در علوم رفتاری
 الف. دسته‌بندی تحقیقات برحسب هدف
 ب. دسته‌بندی تحقیقات برحسب نحوه گردآوری داده‌ها
 ۲-۴- تحقیق توصیفی (غیرآزمایشی)
 ۱-۲-۴- تحقیق پیمایشی
 ۲-۲-۴- اقدام پژوهی
 ۳-۲-۴- بررسی موردی
 ۴-۲-۴- روش تحقیق همبستگی
 ۵-۲-۴- روش تحقیق پس‌رویدادی (علی-مقایسه‌ای)
 ۳-۴- روش‌های تحقیق آزمایشی
 ۱-۳-۴- تحقیق تمام‌آزمایشی
 ۲-۳-۴- طرح‌های تحقیقات تمام‌آزمایشی مینا
 ۳-۳-۴- تحقیق شبه‌آزمایشی
 ۴-۳-۴- طرح‌های تک‌آزمودنی
 ۴-۴- سایر روش‌های تحقیق
 ۱-۴-۴- روش تحقیق تاریخی
 ۲-۴-۴- روش تحقیق فلسفی
 ۳-۴-۴- تحقیق قوم‌نگاری
 ۴-۴-۴- تحلیل محتوا
 ۵-۴- خلاصه فصل
 ۶-۴- مفاهیم کلیدی فصل

۷-۴- خودآزمایی
فصل پنجم: ابزار اندازه‌گیری در تحقیق
 ۱-۵- پرسشنامه
 ۱-۵-۱- اصول کلی تنظیم پرسشنامه
 ۱-۵-۲- اجزاء اصلی پرسشنامه
 ۲-۵- مصاحبه
 ۳-۵- مشاهده
 ۴-۵- مقیاس‌های اندازه‌گیری نگرش‌ها (طرز فکرها)
 ۱-۴-۵- مقیاس لیکرت
 ۲-۴-۵- مقیاس افتراق معنایی
 ۳-۴-۵- مقیاس ثرستون
 ۴-۴-۵- مقیاس گاتمن
 ۵-۴-۵- مقیاس فاصله اجتماعی بوگاردوس
 ۵-۵- آزمون‌های روانی-تربیتی
 ۶-۵- قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری
 ۱-۶-۵- اعتبار اندازه‌گیری
 ۷-۵- خلاصه فصل
 ۸-۵- مفاهیم کلیدی فصل
 ۹-۵- خودآزمایی
فصل ششم: جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری
 ۱-۶- جامعه مورد بررسی و نمونه مورد مشاهده
 ۲-۶- روش‌های نمونه‌گیری و پژوهش‌های غیرآزمایشی
 ۱-۲-۶- روش‌های نمونه‌گیری برای پژوهش‌های غیرآزمایشی
 ۳-۶- تعیین حجم نمونه
 ۱-۳-۶- حجم نمونه در پژوهش‌های غیرآزمایشی
 ۲-۳-۶- حجم نمونه برای آزمون فرض
 ۴-۶- خلاصه فصل
 ۵-۶- مفاهیم کلیدی فصل
 ۶-۶- خودآزمایی
فصل هفتم: اعتبار درونی و برونی در تحقیق
 ۱-۷- تعریف اعتبار درونی و اعتبار برونی

۲-۷- عوامل مؤثر بر اعتبار درونی ۱۹۶

۳-۷- عوامل مؤثر بر اعتبار برونی ۱۹۸

۴-۷- خلاصه فصل ۲۰۱

۵-۷- مفاهیم کلیدی فصل ۲۰۲

۶-۷- خودآزمایی فصل ۲۰۲

مفاهیم کلیدی فصل ۶۸

مفاهیم کلیدی فصل ۶۸

بخش سوم: تحلیل داده‌ها ۵-۶

فصل هشتم: مفاهیم اساسی در تحلیل داده‌ها ۲۰۵

۱-۸- داده‌های کیفی و تحلیل آن‌ها ۲۰۷

۱-۱-۸- تلخیص داده‌ها ۲۰۷

۲-۱-۸- عرضه داده‌ها ۲۰۹

۳-۱-۸- نتیجه‌گیری / تأیید ۲۱۱

۲-۸- داده‌های کمی و تحلیل آن‌ها ۲۱۲

۳-۸- تحلیل‌های آماری پارامتری و ناپارامتری و تفاوت آن‌ها ۲۱۳

۴-۸- خلاصه فصل ۲۱۴

۵-۸- مفاهیم کلیدی فصل ۲۱۴

۶-۸- خودآزمایی فصل ۲۱۵

فصل نهم: تحلیل داده‌های کمی در طرح‌های غیرآزمایشی ۲۱۷

۱-۹- مقدمه ۲۱۹

۲-۹- برآورد فاصله‌ای پارامترهای اصلی جامعه ۲۱۹

۱-۲-۹- برآورد فاصله‌ای میانگین و واریانس جامعه ۲۲۰

۲-۲-۹- برآورد ضریب همبستگی دو متغیری پیرسون ۲۲۰

۳-۹- تحلیل‌های همبستگی ۲۲۰

۱-۳-۹- تحلیل رابطه همزمانی متغیرها ۲۲۰

۱-۱-۳-۹- شاخص‌های رابطه در تحلیل‌های پارامتری ۲۲۱

۲-۱-۳-۹- شاخص‌های اندازه‌گیری رابطه در تحلیل‌های ناپارامتری ۲۲۲

الف: شاخص‌های رابطه برای متغیرهای اسمی ۲۲۲

ب: شاخص‌های رابطه برای متغیرهای ترتیبی ۲۲۴

۴-۹- تحلیل‌های همبستگی از نوع پیش‌بینی: رگرسیون چندگانه ۲۲۷

۱-۴-۹- ضریب همبستگی چندگانه ۲۳۰

۲-۴-۹- استفاده از تحلیل رگرسیون برای تحلیل واریانس ۲۳۵

۳-۴-۹- استفاده از تحلیل رگرسیون برای تحلیل کواریانس ۲۳۸

۴-۴-۹- رگرسیون انحنایی ۲۴۴

۵-۴-۹- برخی دیگر از روش‌های رگرسیون ۲۴۵

۱-۵-۴-۹- تحلیل ممیز ۲۴۷

۲-۵-۴-۹- رگرسیون لوجستیک ۲۵۴

۳-۵-۴-۹- مدل لگاریتم خطی ۲۵۷

۴-۵-۴-۹- تحلیل پروبیت و لوجیت ۲۶۶

۵-۹- تحلیل داده‌های ماتریس کواریانس (ماتریس همبستگی) ۲۶۷

۱-۵-۹- تحلیل عاملی ۲۶۸

۲-۵-۹- تحلیل معادلات ساختاری ۲۷۶

۶-۹- خلاصه فصل ۲۸۵

۷-۹- مفاهیم کلیدی فصل ۲۸۶

۸-۹- خودآزمایی فصل ۲۸۶

فصل دهم: تحلیل داده‌های کمی در طرح‌های آزمایشی ۲۸۷

۱-۱۰- آزمون فرض در تحلیل‌های پارامتری ۲۸۹

۱-۱-۱۰- آزمون فرض تک‌متغیری درباره میانگین و واریانس یک جامعه ۲۸۹

۲-۱-۱۰- آزمون فرض تک‌متغیری درباره میانگین‌های دو گروه ۲۸۹

۳-۱-۱۰- آزمون فرض چندمتغیری درباره میانگین‌های دو گروه ۲۹۰

۴-۱-۱۰- آزمون فرض تک‌متغیری درباره میانگین‌های چند گروه ۲۹۰

۵-۱-۱۰- آزمون مقایسه‌های چندگانه ۲۹۱

۶-۱-۱۰- تحلیل واریانس چندمتغیری ۲۹۱

۷-۱-۱۰- تحلیل کوواریانس چندمتغیری ۲۹۴

۸-۱-۱۰- تحلیل واریانس چند متغیری در اندازه‌گیری‌های مکرر ۲۹۵

۲-۱۰- آزمون فرض در تحلیل‌های ناپارامتری ۳۰۱

۱-۲-۱۰- آزمون‌های نیکویی برازش ۳۰۲

۲-۲-۱۰- آزمون‌های همسویی دو نمونه مستقل ۳۰۲

۳-۲-۱۰- آزمون‌های همسویی دو نمونه وابسته ۳۰۴

۴-۲-۱۰- آزمون‌های همسویی K نمونه مستقل ۳۰۴

۵-۲-۱۰- آزمون‌های همسویی K نمونه وابسته ۳۰۵

۳-۱۰- خلاصه فصل ۳۰۵

۳۰۶	۱۰-۴- مفاهیم کلیدی فصل
۳۰۶	۱۰-۵- خودآزمایی
۳۰۱	بخش چهارم: اطلاع‌رسانی یافته‌های پژوهشی
۳۱۱	فصل یازدهم: تدوین گزارش تحقیق
۳۱۳	۱۱-۱- ضرورت اطلاع‌رسانی در پژوهش‌های علوم رفتاری
۳۱۴	۱۱-۱-۱- استفاده‌کنندگان از پژوهش‌های علوم رفتاری
۳۱۶	۱۱-۲- انواع گزارش‌های تحقیق
۳۱۶	۱۱-۲-۱- تدوین پیشنهاد طرح تحقیق
۳۱۸	۱۱-۲-۲- تدوین گزارش پیشرفت فرایند اجرای طرح تحقیق
۳۱۹	۱۱-۲-۳- تدوین گزارش نهایی تحقیق
۳۲۷	۱۱-۲-۴- انتشار گزارش یافته‌های تحقیق به صورت مقاله علمی
۳۲۸	۱۱-۲-۵- تدوین گزارش و عرضه نتایج تحقیق در همایش علمی
۳۳۰	۱۱-۳- خلاصه فصل
۳۳۰	۱۱-۴- مفاهیم کلیدی فصل
۳۳۱	۱۱-۵- خودآزمایی
۳۳۳	پیوست‌ها
۳۳۵	پیوست (الف). دو نمونه مطالعه
۳۷۱	پیوست (ب). جدول اعداد تصادفی و جدول‌های محاسبه حجم نمونه
۳۸۳	پیوست (ج). راهنمای انتخاب روش آماری مناسب برای داده‌ها
۳۸۷	پیوست (د). پرسشنامه ارزیابی مقاله‌های پژوهشی
۳۹۰	پیوست (ه). نمونه‌ای از پرسشنامه مورد استفاده در طرح تحقیقاتی شکوهی و بازگان (۱۳۶۹).
۳۹۳	فهرست منابع فارسی
۳۹۴	فهرست منابع انگلیسی
۳۹۹	نمایه

پیشگفتار

اندیشه آغازین تدوین روش‌های تحقیق در علوم رفتاری از گفتگوی همکاران دست‌اندر کار تدریس روش‌های تحقیق و آمار در روان‌شناسی و علوم تربیتی در دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران شکل گرفت. این همکاران با بازان‌اندیشی، بازسازی نحوه تدریس و بازآفرینی فرایند یاددهی-یادگیری در درس روش تحقیق، تدوین یک متن به هم پیوسته و روزآمد را ضروری یافته و به تألیف کتاب حاضر پرداختند.

تألیف این کتاب مبتنی بر موارد زیر است: الف) تجربه‌های تدریس روش تحقیق در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری، ب) نیازهای دانشجویان برای استفاده از یافته‌های بین‌المللی و ج) تجربه‌های حاصل از برگزاری و تدریس در ده‌ها کارگاه آموزشی روش تحقیق.

تنظیم مطالب و فصل‌های کتاب بر پایه یک مفروضه اصلی قرار داشته است. این مفروضه شامل آن است که برای کسب دانش و مهارت‌های لازم در روش تحقیق در علوم رفتاری، دانشجو باید علاوه بر آشناسیدن با روش علمی، بر دانش و مهارت‌های مربوط به مراحل تدوین یک طرح تحقیق، نحوه اجرا و چگونگی تحلیل داده‌های حاصل از آن نیز تسلط یابد. مراحل یاد شده به عنوان چهارچوب اساسی برای عرضه مطالب در این کتاب مورد نظر قرار گرفته است. ضمناً به منظور آشنایی بیشتر خواننده این کتاب با پیشرفت‌های بعمل آمده در روش‌های تحقیق و تحلیل‌های آماری مرتبط با آن، از پژوهش‌های معتبر گزارش شده در مجله‌های علمی بین‌المللی مثال‌هایی آورده شده است.